

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

**In catenam super Matthaei evangelio editam - Cod. Aug.
pap. 5**

Thomas <von Aquin, Heiliger>

[Reichenau], [15. Jahrh.]

Cap. XXIII

[urn:nbn:de:bsz:31-84684](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-84684)

Congregatis aut phiseis interrogavit
 eos ihus dicens Quid vobis videt de
 xpo eius filius est. **Cris m om.** Et
 quidem discipulos pnu interrogavit quid
 alij dicent de xpo et tuc quid ipi dicent
 hos aut no ita pfecto cui pductore cu
 dixissent et malis. Estimabant aut qm
 pnu homo erat et id dixerit cu esse
 filiu dauid. Et hoc e q subdit dicit
 ei dauid. Ipe aut h respodet m dicit
 pphetam dnatom eius et ppetate plu
 rimo et cohonozatom que e apud prez
 testatem unde subdit ait illis. Quid
 go m spu vocat eu dnm dicens dixit
 dno dno meo sede ad dextas meis. **Jerom**
 Testimoniu hor de 9 nono psalmo
 sumptu e. Dno ergo dauid vocatur
 no p dnm id quod deo natus e sed nro
 id q natus ex pre semp fuit puerens
 ipm carnis sue prem. Vocat aut eu
 dnm suu no excois m eto nec ppa volute
 sed m spu scto. **Remigius** Et aut dicit
 Sede ad dextas meis Non intelligit
 e q deus corporeus sit ut dextera
 vel sinistra heat. sed ad dextas dei sede
 e m honore et equalitate paterne di
 gnitatis mane. **Crisp** **sup** **as** puto
 aut hanc interrogatom no solu contra
 phiseas sed etia cont quosda hereti
 cos posuit Nam p dnm carne vere
 filius erat dauid dno aut p dnm dicit
Crisp **m omel** Non aut m hoc stat
 sed ut timeant subdit donec panem
 i mntas tuos stabellu pedu tuoz.
 Ut saltem eos ita mducat. **Origenes**
 Deus etia non ad pdicam solu ponit
 stabellu pedu xpi m mntas apulis
 sed et ad eoz salutem. **Remigius** donec
 aut p mntas ponit ut sit sensus
 Sede semp et i mnta tuu i sempitmi
 subiacent pedibus tuis. **Glosa** **Ar**
 apte i mnta subiacet filio no m firmi
 tate filij sed vnitate natie sgt Nam
 et filius non et filius subiacet i mnta
 eos pris quia prem clarificat super
 tra et ex hac aucte gcludit Si ergo
 dauid vocat eu dnm quod filius eius e

Jerom **9** Interrogatio h nobis pfit
 usqz hodie contra iudeos. Et hij em q
 confitent xpm ee venens homo s m
 plitem et sanetu vus assentit de gne da
 lud. Interrogatio ergo eos docti ad no p
 simplicit homo e et tantu filius dauid
 quod dauid vocet eu dnm suu. Iudei aut
 addeludenda interrogatio vnitatem fruo
 la multa ofingit. Vnacu abrahæ d
 ferentes. eius filius fuit damasq filius
 eliezer et ex ipius persona scriptu psal
 mi q post eodem quoz regu dno
 deus dno suo abrahæ dixit. Sede
 ad dextera mea donec ponam dno
 interrogem quod dixit abrahæ ea que
 fecit et unde rogans dno abrahæ
 an lucifer genitus sit et quomo sa
 cerdas fuit p dnm ord me melchisedech
 p quo melchisedech obtulit panem et
 vnu et aquo decimas pde accepit.
Crisp m omel. hie tantu mposuit
 finem ipoz dispensacombus q magnu
 et sufficiens eoz pcludere ora
 sequit. Et nemo potat ei respodere ubi
 neq ausus fuit quisqu ex illa die
 eu amplius mrogare. Siluerit em
 eoz no volentes sed no hendo ali
 quid dicit. **Origen** Si aut mrogatio
 eoz fuisset ex voluntate discendi nu
 quid eis talia pposisset ut amplius
 no cent ausi eu mrogare. **Aban**
 q hoc aut intelligim venena iudic
 supari posse. sed difficile questere
Se **Capitulu xxiij**
 vnc locutus est
 ihesus ad turbas
Crisp **si** **as** post
 quod do9 sacerdotes
 respensione pro
 stravit et mcori
 gibilem condicam
 eoz ondit scit
 et elici qui male fecerit i emedabiles
 sunt laici. vob facile emendant tuc
 quic fmanet ad aptos et ad p m
 vnde dicit. Tunc locutus e ihus ad
 turbas et ad discipulos suos. Infruc
 tuosum magis e dnu magno sic alter

confundit ut alter non erudiat **Origen**
Sunt autem meliores discipuli christi ceteris
turbis et in vobis in ceteris quosdam affectu-
tiosius attendentes adhibere dei esse discipulos
christi ceteris aut ipsi esse ipsius et inter
quosdam discipulos solus dicit. quosdam autem
turbis. Alia vero turbis atque discipulis
sicut sunt hec unde sequitur. dicens
super cathedram moysi sederunt scribe et
pharisei. Alii legem moysi profitentur sui
interpretari se gloriantur hi sedent super
cathedram moysi. Alii ergo non recedunt
a littera legis scribe dicit alii autem magis
aliud profitentes diuidunt alligant seipos
qui meliores annuntius pharisei dicitur quod
interpretari diuisi alii autem moysen
secundum spirituale virtutem intelligunt et ex-
ponunt. Sedent quidem super cathedram
moysi sed non pharisei et scribe sed
his meliores dilecti christi discipuli.
Post aduentum autem christi sedent super
cathedram ~~moysi~~ ceteris que est cathedra
christi **Crisostomus** **sup** **act** videndum est
tamen quod quibus super cathedram sede-
at quia non cathedra facit sacerdotem
sed sacerdos cathedram. Non locus
sufficit homines sed homo locus quod
quod malus sacerdos de sacerdotio suo
tamen acquirit non dignitate **Crisostomus**
in omni. Ne autem aliquis dicat quod
propter hoc desidius factus sum ad age-
dum quia malus est doctor hanc
deseruit orationem cum subdit ad magis quod
quosdam dicunt vobis seruate et facite
te. Non enim sua dicit sed que dei sunt
que per moysen deus in legem deduxit
Et inter quosdam circa moysen utitur ho-
nore et item noui que ad veteris est
testamentum concordia ostendens **Origen**
Si autem scribe et pharisei sedentes super
cathedram moysi sunt iudeorum doctores
secundum litteram docentes legis manda-
ta quod iubet nos dominus secundum omnia que
dicit illi facite autem apostoli martires veteris
fideles viuunt secundum litteram legis sed illi
docent secundum litteram legem spiritualiter non

intelligentes. Quocirca ergo dicit vobis
ex lege intelligentes scilicet legis factores
et suamque naturam facientes secundum opera
corum. Non enim sicut lex docet facit nec
intelligunt velantur esse super litteram legis
vel autem omnia audientes non omnia intelligas
precepta legis puta que de estis sunt
et que de hostijs et similia. Sed ea que cor-
rigunt mores. Sed quare non de lege
grate hoc mandauit. sed de doctrina moysi
si quia scilicet non dicitur erat tempus pre-
cepta noue legis ante tempus passionis
manifeste dicitur autem videtur quod et ali-
quid aliud perdispen sante hoc dicit. Quia
enim actu futurus erat scribas et phariseos
in scripturis promissis ne uideatur ap-
pultus ex hoc coram principibus cupere
uel propter in misericordia hoc facere promissa
se hanc suspicionem remouit et tunc eos
incipit reprehendere ut turbe non in eadem
vicia ~~meditarentur~~ meditantur. Et ideo ne
estiment quia debent eos audire id
eos debeant moribus imitari subdit
Secundum uero opera corporis nolite facere ad
et autem doctore illius in scribitur
tunc vitam discipuli cum non sciant sal-
uantur cum mutantur perditur **Crisostomus** **sup** **act**
Sicut autem aurum de terra eligit et tra-
velinquit. sic et auditores doctrinam
cipiant et mores relinquant. **Crisostomus**
enim et de homine malo doctrina bona pro-
cedit. Sic autem sacerdotes melius iu-
dicant propter bonos malos docere quod
propter malos bonos negligunt. Sic et
subdicit propter bonos sacerdotes etiam
malos honorent ne propter malos erant
boni quod dempnantur aelius et enim malis
tristia prestare quod iustis bona subditur
Crisostomus in omni. Considera uero cum ma-
pit eos reprehendere. Nam sequitur dicit
enim et non facit. oratione enim accusa-
tione dignus est qui doctrine auctore habens
legem transgreditur. primo quidem quia
punitur qui alios corrigere debet. de-
inde quia peccans maior pena dignus
est propter honorem. Tertio quod plus

trumpit velud in ordine doctoris
 peccans. Viri aut et aliorum reprehensionem
 ponit quod graues se sibi subiecit
 unde sequitur alligant enim onera
 graua et importabilia et imponunt in
 humeros hominum digito aut suo noluit ca
 moue. In quo duplicem eorum malicia as
 tendit. Vnam quidem in hoc quod sine ex
 ceptione a subiectis summa diligentia
 vite aliam uero in hoc quod sibi apud multos
 concedunt licentiam ad portum aut boni
 principem etiam in se hinc in hijs quidem
 que secundum se ipsam sunt graue iudice
 et in subiectis aut mansuetudine quidem
 aut qualiter et eorum responsione aggra
 uat. Non enim dixit non potest sed
 noluit. Neque dixit portare sed digito
 moue. Neque dixit fieri neque tangere. **Crisp**
sup mathem Et quidem quod ad phi
 scos et scribas de quibus loquitur. **Matth**
 graua et importabilia dicit leges
 mandata de quibus petrus mactibus dicit
 ut quid multis imponere iugum super fructus
 discipulorum quod neque nos neque patres
 nostri portare potuimus. Onera enim legum
 quibusdam uerbis fabulosis quidem dantes
 auditoribus quasi uincula super humeros cor
 dis eorum alligabant. ut uelud uerba
 uinculo stricti non reuertentur ea a se. **Matth**
 aut nec ex modica parte ea implere
 uel non dicat plene opere sed nec
 in dicio tactu hinc est digito. **Matth** uel
 alligant onera. unde etiam tradentes
 colligunt que consuetudinem non leuant sed
 grauant. **Matth** humeros aut et digiti
 et onera et uincula quibus alligant
 spiritualiter sunt intelligenda. hoc etiam ge
 neraliter dominus aduersus omnes magistros loquitur
 qui grandia uident et modum non faciunt
Crisp **sup mathem** Tales aut sunt qui
 graue pondus uerborum ad primam im
 ponunt. et sic dum pena preces fugit quod
 tempore pena filium. Si enim fuerim
 super humeros adolescentis quid non potest
 banale posuit nite hinc ut aut fuerim
 reuertat aut sub pondere conseruetur.
 Sic et homini cui graue pondus pe

nitencie pondus nite est ut aut primam
 reuertat aut suscipiens dominus sufferre non potest
 scandalizatus amplius peccet. Deinde
 et si eorum modicum primam imponentes
 nomine melius est propter primam reddere uerbum
 quod propter crudelitatem. ubi pro familiaribus
 largus est dispensat non debet esse tenax.
 Si deus benignus ut quid sacerdos eius
 caustus. Vis appareat sub cura uita
 tua esto austerus. circa alios benignus
 audiant te homines pro mandante
 et graua facientem. Talis est autem sa
 cerdos qui sibi indulget et alios exigit
 que admodum malus destructor tributi
 ciuitatibus qui se releuat et onerat
 impotentes. Omnia aut opera sua ut
Crisp **in omel** Supra dominus arguit
 scribas et phariseos in crudelitatis et
 negligencie. **Crisp** aut arguit eos
 tamis glorie que fecit eos ad eos recedere
 unde dicit dominus aut opera sua faci
 ut ut uideantur ab hominibus. **Crisp**
Tam In omni re nascitur quod ipsam
 extermiat sicut ex ligno aduersus et
 ex uerbo tunc. Unde sacerdotum
 in sterili qui potest se ad edificationem
 pietatis corrumpere dicitur. ut hoc
 hominem bonum dominus propter homines fit fiat
 malum. Dole hoc uerbum de clero et sine
 labore amma reserabis. Pro hoc enim fit
 ut difficile clerici peccantes primam
 agant uel aut domini in hoc unde tam
 propter quod non possunt recedere propter hoc
 et quia faciunt amma ut uideantur ab ho
 minibus. Impossibile enim est ut recedat
 propter reliqua predicanti qui gloriatur
 hominem concupiscit tenens. legi enim aliquid
 sit inestantem hunc locum super rathie
 dra. uel in honore et gradu magis fuerit
 moyses constituti sunt scribe et pharisei
 in digne qui legem predicant de uerbo
 uenturo predicabant alijs ipsi aut non
 recipiebant penam propter hoc hortat
 apostolus audire legem quod predicant. uel
 recedere in propter predicant a lege et non
 imitari scribas et phariseos incredulos
 Et reddidit tamen quare predicant

Cris m om Antende aut ubi teus
 vna gl'ia dnabit m synagoga silicet
 in quib' mirabant alios directuri qnce
 me hoc pati sed qualiterq' tollerabile e-
 rat q'uis doctor in adm'rat'oe ee aptat
 Non in extra s'olu sed ubiq' Si aut dilige
 talia e' m'isario q' malu' e' stude ut
 hys aliquis parat **Cris sup ay** pmas
 etia salutares amant no plu' i' tempe
 ut eos p'mi salutemq' sed etia m'ocet
 ut clamantes dicant Ave rabbi et in
 corpe ut flexis capitibus eis m'uem'nt
 et in loco ut m'publico saluent' unde
 dicit. Et salutares in foro **Rabina**
 Quia et hec culpa no' creat sed
 h'idem in foro litib' inter esse qui in ra-
 thedra moysi synagoga mgr' cupit
 appellat' et vacari ab homib' rabbi
Cris sup ay i' vocari volunt no' esse
 nome' appetit et officiu' negligit
Orig' m' etia etia xpi muenitum
 mensarid' suscipientes p'mati ut d'ca
 tance' fiant Consp'it aut p'mas cathe-
 dras corp' qui dicit' p'p'it' p'ripe am-
 buit Quidam aut machinant' ut xpi vo-
 cent' ab homibus quod e' rabbi xpi
 aut discipulos diligit quide' m'p'ualib'z
 tems recubitus p'mas ut meliora spua
 lui aboz' manducet diligit etia ad
 aptus sedentib' sup' pu' thronos p'mas
 q' cathedras actib'z bonis digni se p'be
 festmans cathedris huius Sic aut
 et salutares diligit q' fuit i' m'ndis
 celestib'z i' celestibus p'mituo'z tang'z
 gaudibus Vocari aut rabbi neq' ab
 homib' nec ab alio aliquo diligit iustq'
 quia vms e' mgr' om' unde subdit
 Vos aut nolite vacari rabbi **Cris**
m'ant vel aliter. P'm' s'p'z de q'bz
 ph'isoe m'isauat alia quide' sicut p'
 ua et vna p't'm'it q' discipulis de
 hys in strui non indigentib'z. s'q' car
 om' malaz' causa i' throni appetere
 magistralem hoc in mediu' ducit ad
 discipulos in struend' unde subdit
 Vos aut nolite vacari rabbi vms
 e' om' mgr' **Cris sup ay** q' dicit
 Nolite vacari rabbi ne quod deo debe'

vobis p'ssimatis Nolite et alios vo-
 care rabbi ne d'mi honore homib'z defe-
 ratis vms e' em' mgr' om' qui omes ho-
 mines naturalit' docet. Si em' homo
 homine erudiret omes homines d'scent
 q' hnt' doctores Nunc aut quia no' ho
 docet sed deus multa quidem docent
 pauci aut d'scent homo em' intellectus
 p'rat homi' docendo sed adco p'ceptu'
 p' admonitoz' ex'cet **hylaue** Et ut me-
 mnerint discipulos se filios pent'v'm'q'
 et p'noie natiuitat' gnaco'ne' trem
 ortus ex'cessisse p'mordia subdit adme
 aut vos f'ces e'as **Jerom' m' clyndu'**
 Q'm' aut homines affectu f'ces d'ca pnt'
 quod m'dio diuidit' In sp'uale et que
 In sp'uale quia omes xpiam f'ces vocan'
 Porro magis quia omes homines homo
 p'renati pari m't nos germanitate qui
 g'm' d'equit' s'p'iem nolite vacare
 vobis sup' tra vms e' em' p' v' qui
 m'celis est **Cris sup ay** In m'udo em'
 quos ~~homo~~ homo homoz' g'net' in
 vms e' p' qui omes creant' No' em'
 t'ia' vite habem'q' ex'p'entib'z sed m'd
 p'ad vite p' eos accipim'q' **origenes**
 Sed quis non vocat' p'rem m'ris q'
 p' omes actu' p'dm' d'ca m'pletu' d'ca
 p' m' qui es m'celis **Glo'f'a** Quia id
 apparebat quis eet om' p' ex' hoc
 q' d'p'erat qui m'celis e' nult' expo-
 ne' quis sit om' mgr' unde p'ceptu'
 de mgr' it'm' repetit' Ne vocem' mgr'
 quia mgr' e' vms est xpus **Cris**
toni Non tamen tu dicit' xpus mgr'
 excludit' p' sicut nec ex' hoc q' d'ca
 p' d'ca' ham' p' excludit' xpus
Jerom' Quere' aut' quae adu'sum
 hoc p'ceptu' aptus doctorem genali ee
 sed dixit aut quomo' volgato' s'mone
 i' monast'is se m'ucem patres vocat'
 quod sit pluit' Alud e' ee na' p'rem
 uel p' mgr'm' Alud indulgentia Nos
 si ham'ez p'rez vocam'q' honore' etati
 deferm'q' no' auctorem n're vite o'sta
 d'm'q' ay'ge em' d'ca' ex' q' s'p'atio vci
 mgr' Et ne in s'm'ca replicem quo'

ad se aut homines regni celorum. **Ve**
 vobis **Crif m om** De reliquo dñs
 eos degula rōphendit et qd dicitur est
 qm nō adiuuabunt sed auditis accipiebāt
 vnde ventres implent et illorū mopia
 gterebant. quā releuare optebat. vñ
 dicit **Ve aut vobis scribe et phisei**
 qui comeditis domos viduarū **Glofa** v.
 qui vñ supsticōe nichil mtenditis nī
 ut predam de subiecta plebe faciatis
Crif sup math **Secus aut mulierū**
 mcautus ē. quia nō omnia que videt
 aut audit tū tōe considerat. mollis
 etiā ē quia facile flectit. uel de malo
 ad bonū uel de bono ad malū **Viril**
 aut sepius et cautior et durior est
 ppterca similitudo sitatis ita mltres
 maxime negociant qz nec mtelligē
 eorū similitudo pnt et facile ad eorū
 dilatione meliāt religionis causa.
 pncipue tamē circa viduas negociat
 pmo quide q mulier nō facile decipi
 hñs consiliariū vñ demde nō facile
 de facultatibus suis aliquid dant tū
 sint mptate vñ pta ergo dñs dū
 iudicos sacerdotes confundit xpia
 nas mouet ne viduas mulieribz am
 plius comorent qm cetis qz et si vo
 luntas mala nō fuit tamē suspicio ma
 la ē **Crif am** demde et huius ra
 pme modus erat grauior addit
 bñ orōes longas orantes. quātūqz ei
 malus facit dignus ē pena Sed qui
 a religione tam accipit nequiae gra
 uiori ē obnoxius pene. Vnde p qz
 ppter hoc amplius accipiet iudiciū
Crif sup math pmo quide p eo q
 estis iniqui alim p eo qd pigmentū
 accipit sitatis. Auaritia em vram
 religionis colore depmgit et quasi
 pstatis dyab arma dei ut amet inq
 tas dū pietas estimat obsecratio **hy**
larius vel quia hñc pcedebat reg
 celestis obsecratio ut mobeimdis vi
 duatū dombus retineat ambicio pdeo
 accipient amplius iudiciū quia et
 penā ppter peccati et reatū aliene ig
 norantie debent **Glofa** vel quia fug

sciens et non sciens vapulabit mlt
Ve vobis it Crif m om post pre
 missa rurū eos dñs alie mcausat et
 quia inefficaces sē ad multorū salute
 tū multo labore indigeant vt saltem
 vñ gñtant Et quia non solidi desidet
 p circa eos quos gñter mt. sed etiā eorū
 destructores. dū eos corumpunt pue
 vite exemplis vñ dicit **Ve vobis sbe**
 et phisei ypocrite qui circuit mare
 et aridam ut faciatis vñ p soliti
hy larius aratis aut et terre pagu
 cone pgnat meotis orbis sñbz eos
 ee xpi resurrectio obtrectaturos et
 legis iugo cō iustificatoz fidei aliquos
 subdituros. p soliti em sē cogentibz
 in synagogam recepti quoz futurorū
 raritas muno iudicat. Neqz em p qz
 p dicationē doctrine eorū fides relicta ē
 Sed quisquis acquisitus fuit ad fidem
 videtur filius sit geheme **Origenes**
 Quātūqz em post saluatore viduante
 docent imitari affectū eorū qui dypnt
 illo tempe. Crisfige crucefige em vñ
 sequit Et tū fuit fuit faciat cū filii
 geheme duplo q vob **hy larius** id
 aut pene duplicitate et filius qz neqz
 sit remissione peccatoz gentiliū qsecutoz
 et pccatoz eorū qui xpm psecuti sē
 sit pccatus **jerom** vel alie scribe
 et phisei totū lustrantes orbem id
 studij hēbant de gentibz face pshu
 raduendū in arcibus miste pto dei
Crif sup mat non aut ppter imaz vo
 lentes ead saluac que docebant sed
 aut p auariciā ut additis in synago
 ga iudeis sacrificioz additū oblatio
 aut p raud gloriā Qui em se xpm
 mergit murgite peccatoz quō alim de
 peccatū velit eripe Nunquid mag
 mēdō pē alti aliquis ee q pbi. Ho
 ipis ergo actibz ondit qui ppter deū
 alique mult gñte aut ppter caritate
Greg xpi mca quia vero ypocrite
 quāuis opont semp loqui tamē rā
 nō desmūt bñ loquedo quide in fide
 uel quā facō filios parūt sed eos bñ
 viuendo mitire non pnt Quāto em

bant Totu aut hoc faciebant no ob
 dei timorem sed ob diuinam cupiditate
 vnde sequit Et qui iurauit maltau n
 e qui aut iurauit m dono quod sup illud
 e debet arguit em eos dno et sulta
 ac et fraudulencie q multo maius pe
 altare q hostie q sificant ab altari
 vnde sequit. Ceci. aliud em maus
 e dno an altare quod sificat domi.
Glosa Et ne forte intant m sificand pro
 rumpent ut dicent aurid stus esse te
 plo et domi altari. cas alia toe gum
 lit quia videlicet m iuramento quod fit
 p templu et altare q tmet iuramentu
 quod fit p aurid uel p domu et h e
 q subdit Qui ergo iurat maltau iu
 rat meo et m omnibus que sup illud
 sificat et qui iurauit m templo iurant i
 illo et meo qui hntat m po **Origenes**
 Similit uidei consuetudine hebat
 p celu iurare ad reprehensioe corp s
 dit Qui iurat m celo iurat m throno
 dei et m eo qui sedet sup ipm. Non
 ergo sicut arbitrant cuadit pculid
 ex eo q no p deu iurant sed p thro
 nu dei saluet celu **Glosa** Qui ei p
 subiecta creatura iurat et p dimittit
 p sidentem creatu iurat **origenes** est
 aut iuramentu confirmatio ubi de quo
 iurat iuramentu ergo intelligend est
 testam scripturaz quod p fert ad q
 firmaco ubi quod loquim ut sit qui
 dem templu dei sificat diuina dux
 aut potius sensu m ca Sicut at
 aurp quod sificat extra templu no est
 sificat Sic omis sensu qui sificat
 extra diuina scriptura quis admittit
 uideat non est stus Non ergo ad q
 firmada doctud miaz mres mtellcus as
 simie m s ostendermo eos ee stus ex
 cog m scripturis q tmetur diuine
 Altare aut e homis cor quod pncipale
 hetur m homie Nota aut et dona que
 ponit sup altare e omne quod suppon
 cordi ut orare palle. elab. face. te
 unare **Sim** ergo facit omne votu
 homis cor eius ex quo votu deo offer
 Ideo nan pt honorabilius ee votu

q cor homis ex quo tran smittit votu
 Si ergo constu homis no pingat fidu
 tia h ad deu non p dona sed quia ut
 ita dicam altare cordis sui bn construyit
 Terat e ut dicam quod sup templu
 i sup omes scriptura et sup altare i sup
 omie cor e mtellcus quod qui dicit celu
 thronu ipius dei m quo e uide face re
 uelata tu uenit quod pfectu e face
 uitatis **hylauius** ad uenete ead p
 m uilem ee daret fiducia legis quia
 no m lege xpus sed lex sificat i x
 m quo ex hnta sedes thronu q sit pon
 tus atq ita sulta ceci q sicut qui sificat
 p m sificat pncipale sificat uenent
Aug de pnc eum **Templu** ead et al
 tare ipm xpm mtelligim aurid et
 domi laudes et sacrificia pccat q i co
 et pccu offerim Non em ille p her
 sed ista pilla sificat **Ve** uobis i
Cris m amel **Sup** dno dixerat q
 ligabant graua onera et alys mpo
 nebant que ipi nec tangere uolebat
 hic aut turshondit q mpuls quentes
 diligentia magna qtempnebat **Vn**
 dicit ipe uobis scribe et phisei ypo
 crite qui decimatis menta et ancti
 nimie **seroni** phisei em quia pre
 pat dno p almoma sacerdotu et le
 uitaz quoz ps erat dog omi ueridof
 ferri m templo decimas ut mtellcto
 m sificat dimittam hoc unu hebant
 studiu ut que iussa sicut coportaren
 teta q erant maiora p uipendebant
 vnde sequit **Et** reliquistis que grauida
 p legis iudiciu et miaz et fidem **Ex**
 hoc capulo arguit eos auaricie q studio
 se ead uilud holericu decimas exigat
 et iudiciu mdisceptaco negocioz
 miaz q m paupes et fidem mdeu q
 magna se ptermittant **Cris** sup ay
 Vel quia sacerdate auaricia pleni p
 quis decimas aliuoz rei uel m me no
 obtulisset corripiebant eu q magnu
 crime fecisset **Si** quis aut altm le
 debat aut m eu peccabat no cura

bant cu conperu Delictis quide suo sol
liciti de gloria huius dei et salute homi no
gligentes Seruare em iustiam et face
iustiam man et hie fidem. ppter suu glaz
deus mandauit decimas aut offerre p
utilitate sacerdotu. ut sacerdotis quide
ppto in pualibus obsequant qtu aut
mcanalibus sacerdotibz submiserent Sic
et mo fit quia omes de honore suo sunt
solliciti. de honore aut dei nullus. por
tiones aut suas vigilanter defendit. s
tra obsequit etia tunc tunc impende no
attendit. Si qtu decimas no obtulit
murmurat omes Si peccante pto in
dint nemo murmurat con eos. Sed q
sarbap et phiseoz ad quos loquebat
quidam pualiter erant no e magnu
ut alia ppositam faciamz ppter eos q
decimas dabant. Nam et qui accipit de
tmas recte decimare dicit. et qui dat
Scribe ergo et phisei mmarz quide
reos decimas offerrebant ostendende
religionis gra in iudicaz aut erant i
iusti in scribus sine ma inuitate in
creduli **Origenes** Sed qm qtingens e
rat ut audientes quide dms ista loqre
qtempnent mmarz reos decimarone
sapienter addidit. Et h optuit facere
hoc e iudicaz et man et fidem. et i
no obmittit. r decimaroz mente et aneti
et cymim **Remigius** Ostendit quippe
dms hys illis qm omnia pcepta legis ta
maxima q minima pimplenda. Redarguit
aut qui clas destructibz tre facit p uita
tes se minie posse peccare quibz nihil
psunt elimosie nisi appetatis p uideat
teppare **hilaris** Et quia minus p uaculi
est decimarom holereis quid benivolentiae
officiu ptre uridet eos qsequit dms
dicens ducescei op colantes culicem
camelu aut gluacientes **Jeromius** Came
lu ce puto magnitudine pceptaz uidi
aut mmarz et fidem. Culicem decimaroz
meta et aneti et cymim et holereis reli
quas uilue. Hec aut pcepta dei q mag
sunt deuoramus atq negligimus et opacom
religionis mpris que lucid hnt. cu
diligentia de mmarz **Origenes** Vel op

colantes culicem r expellentes a se
minia delicta q culices noiauit. Came
lu aut gluacientes r committentes maxia
delicta que noiauit camelos. aualia uidely
toruosa et grandia. Scribe aut mar
li sunt qui amplius nichil esomat pas
tu in scripturis q simplex pmo dentat.
phisei aut p omes qui iustificat se
metipos et diuidit se a rectis dicentes
Noli inq appropinquare qm mudo sum.
ayenta aut et aneti et cymim aboz
condituz p non pncipales aln. Sicut
quis facit nra quode p nra ad iustifi
catom ut iudicaz ma et fides alia p
quasi condiciencia actz nros et suauiores
eos facienda ut abstinentia visus neu
mii flexio genuu et huiq. Quis aut
no estimant ceci qui no uident qm
nichil pdest tantu ce dispensatorem
in rebus minis cu pncipalia negligit.
Hos ergo pmo pns confundit no pde
leuia phibens abstinere sed pncipalia p
cipiens cauus obstinere **Greg. 10 mag**
Vel aliter. Culcos susurrando uolnat
Camelus aut pnce p ad suscipienda
anora inclinat. liquauerat ergo culice
iudei quia p dicio sum latrone dimitti
peccatuz. Camelu no gluacit q
cu qui ad suscipienda nre moralitatz
ona pponit descendat cotingit clama
do conati sut. **De uobis id Jeromius**
diuersis. Vbis eod sensu quo supra
arguit phiseos simulatores et mendacoz
q aliud ostendant homibus foris. aliud
dom agant. pnde dicit. **De uobis**
sarbap et phisei apparite qui mudat
quod defus e calicis et pappidis. No
h dicit p malice et pappide coz sup
stias motaret. s q foris homibz of
tendent pntatem quod manifestu e pco
quod addidit dicens. Antus aut pleni
est rapina et i mudria **Crisostomus**
Arctus Vel hoc dicit quia iudei q
ciens ingressuri erant mtemplu aut
sacristia oblauari. aut p dies septos
scipos et uestimenta sua et utensilia laua
bant et a peccatis nro namo scriptu pur

et scribas q filij cent cor qui occiderit
 prophetas. nunc manifestat q in malicia eis
 similes erant et q scias erat h q dicebat
 q non quicassent opibus cor si fuisset
 tempe illo et ideo dicit Et vos implete me
 suram prim cor. (Non quid h dicit q
 ruggens. sed q predicens quod futur erat
Oris 9 sup an pphetat em illis futur
 ee ut sicut pced cor mifererit pphetas
 Sic et ipi interficerent xpm et aplos r
 etas scd ut puti si contra aliq leges
 aduerfaria dicit illi fac m quod es sci
 rus no ubes ut faciat sed audis ter mel
 ligē quod cogitat face Et quide qntad ad
 vitatem excesserit mēsurā prim suoz
 Illi em homines occiderit isti deu cruci
 fixerit. Sed qua volutate sua descendit
 in morte no imputat hic illis sic mot
 peccatu imputat aut illis morte aplos
 r etas q factoz Et ideo dicit implete
 et no sup implete Nam benigni et
 iusti iudicis e suas iniurias stempe
 et alias iniurias vmdicare **Origenes**
 implet et mēsurā patie iniquitat per
 hoc ipm q non credit m xpm causa
 aut maculatur fuit qm semp aut suu
 dederit ca hostias temporales n spūle :
 Quia ergo mēsurā patie volutate
 implebit ideo et spentes et vppima
 genas sunt unde sequit Serpentes
 gemmima vppia quō fugiet audacia
 ichenne **Jerom** hoc ipm et iohes ba
 pta dixerat Sicut ergo devppis m
 iuit nascunt vype sic de homicidiis p
 bus vos nati estis homicide **Oris 9 sup an**
 Gemmima aut vppia dicit qm
 talis e vppia nati ut filij rapt
 vter mris et sic pcedant Sic et iudi
 semp pces comdephant rēphendentes
 cor dicta dicit aut Quid fugietis a
 iudicio gehenne Numquid sepulcra scōz
 edificantes Sz pms gradus pietat e
 stitate dilige deinde scōz. Sine causa
 q iustos honorat qui iniustos pmit
 non pnt si amici ee illoz quibz deo
 e inimicus An forsitam nome variu

vos liberabit quia uiderit ee mpto di
 puto aut q melius e mi micus aptus q
 amicus falsus Sic et apud deu ddulcor
 e qui sunt dei se dicit et mandata dvi
 fiat apud deu quide qui hancz occide
 dypomit anteq occidat homada habet
 Voluntas em e que aut remmat pbo
 no aut qdempna malo opera aut testora
 sunt voluntat Non ergo querit deus
 opera ppter se ut sciat quomo iudicet
 sed ppter alias ut ames intelligant qua
 iustus e deus puidet aut deus scōm
 peccandi malis no ut peccare faciat p
 ne peccatore andat et homo pbet ocoz
 pua andant pntu voluntat sic Sic
 ergo scdus et pphas dedit scōz andedi
 voluntate suam Unde concludit Ideo
 ecce ego mitto ad uos pphetas et sapientes
 et scribas et op illis occidet et crucifiget
 et vobis flagellabit in synagogis vris
 et psequim deauitate in ciuitatem **Hy
 lary** r aplos qui de futuris reuelatōe
 pphete sunt de xpi agnosce sapientes
 et de legis diligencia scribe **Jerom** vel
 obsua iuxta apm scribentē ad Corinthios
 varia dona ee discipuloz xpi Alias pphas
 qui ventura pdicant alios sapientes
 qui nouerūt qn debent pferre simone
 Alias scribas in lege doctissimos Ex quibz
 lapidatus e stephs paulo occisus. cruci
 fixus petrus. flagellati macabz aplos
 discipuli et pscuti p deauitate in ciui
 tatem expellentes de iudca ut adgerit
 pplm transingrent **Origenes** vel scribe
 qui mittit axos p pdm eom quos
 et spūs unificat et lra non occidit sic
 litta legis q sequetes monas supstia
 ones mterit Simplex aut em nā
 ratio sufficit ad salutem Scribe aut
 legis scribas noni testamti adhuc per
 detractionem flagellant in synagogis suis
 Sed et heretici qui p pnales pphas
 linguas suis xpmos flagellant et p
 scūt deauitate in ciuitate mtdid coru
 aliqm aut pna hē volentes eos expelle
 q de ppa ciuitate legis et pphetas et
 emy in aliud eom **Oris 9 sup an**

meis volentes
 intellige hila

Deinde ut ostendat quoniam non impune hunc
faciunt ineffabilem ex his timorem mouit
unde subdit ext. uomat sup uos
omnis sanguis iustus qui effusus est super
terram a sanguine abel iusti usque ad sangui-
nem zacharie filij barachie que occi-
ditis inter templum et altare **Palms**
i. debita ultio p effuso sanguine iustorum
Ieromimus de abel quidem iusta est ambigui-
ritas quoniam is potest que Cain fratrem occidit
iustus non solum ex domino misericordia sed ex
genese testimonio comprobatur ubi accepta
est adeo narratur minima Querimus autem
quis sit iste zacharias filius barachie
legimus quia multos zacharias et ne
libera nobis tribuetur erroris facultas
additum est Quis occidit inter templum
et altare Alij zacharias filium barachie
dicunt qui in xpi prophetis uideamus est
prius quod in eo nomen consentit Sed ubi
occisus sit inter templum et altare scriptum
non loquitur maxime in templis eius
vix ruine templi fuerunt Alij zach-
ariam quem iohannes intelligi uoluit **Origenes**
uenerunt enim ad nos quedam tra-
ditio talis quasi sit aliquis locus in
templo ubi uirginibus quidem licet ado-
rare dominum ex parte antecessorum uirile non
permittitur in eo consistit Maria autem
propter quod genuit saluatorem ingrediens
ad orandum stetit in illo uirgine loco quod
hibentibus autem eis qui nouant cum
filium genuisse zacharias dixit quoniam
digna est uirginis loco cum sit ad-
huc uirgo ergo quod manifestissime ad-
uersus legem agente occidit eum
inter templum et altare uiri generosus
illius et sit uirum uirum quod dicit
ad prius que occidit **Ieromimus** hoc tenet
quia de scripturis non habet auctorem eade
facilitate contempnit quia probat alij
ipsum uoluit esse zacharias qui occisus
sit a uonas rege quidem inter templum
et altare i. in atrio templi Sed ob-
uand quille zacharias non sit filius ba-
chie sed filius yorade sacerdotis
Sed barachias in lingua ma bndis

domini dicit et sacerdotis yorade iusticia
hebreo nomine dicitur In evo id est
uolunt nazarem pro filio barachie filius
yorade scriptum reperto **Remigius** Quod
est aut quod usque ad sanguinem zacharie
dixit cum plurimorum sanctorum sanguis postea
fuit effusus Solutum autem sic abel pas-
tor ouium fuit et in campo occisus zach-
arias fuit sacerdos et in atrio templi
interfectus Ideo ergo dominus hos duos memo-
rat quoniam per hos omnes sunt mites desig-
nantur laicali filij et sacerdotalis or-
dinis **Crisostomus** ubi abel etiam memora-
uit ostendens quoniam ex mundicia cent-
rum et discipulos eius occisus zach-
arie autem mentio fecit quoniam duplex pre-
sumptio fuit in eius presumptioe occi-
sione Non enim solum in spiritu hominis facta
est sed et in loco isto **Origenes** zach-
arias etiam interpretatur memoria dei ad me
ergo qui memoria dei dispense festinat
eis quos scandalizat zacharie sanguis
uidetur effundere filij barachie per benedi-
ctionem ergo dei memores sumus dei
ab impijs etiam memoria misit de ip-
so et templum dei alacris corruptum et
altare eius per negligentiam stromi sor-
didum perdidit abel autem luctus in-
terit Qui ergo non recipit quod scriptum
est qui lugent sanguinem effundit
abel habet et uiratem luctus salutatis
Effundit etiam aliqui uiratem spiritus
si sanguinem eorum quia omnes scriptura
in spiritu uiratem intelligat **Origenes**
Et ut omnes excusationem illis admet-
te dicent quoniam ad gentes eos misit
propter hoc scandalizati sumus perdidit
quod ad eos cent mittendi discipuli et ideo
de uisione eorum subdit Amen dico uobis
uenerunt hunc omnia super gentes istam
Glossa Non habet hunc proter dicit
sed omnes gentes precedentem et futu-
ram quia omnia una ciuitas sunt et unus
corpus dicitur **Ieromimus** Regula uobis scrip-
tura est dominus generosus bonorum et
malorum nosse de generosus bonorum

Deinde ut ostendat quoniam non impune hunc
faciunt ineffabilem ex his timorem mouit
unde subdit ext. uomat sup uos
omnis sanguis iustus qui effusus est super
terram a sanguine abel iusti usque ad sangui-
nem zacharie filij barachie que occi-
ditis inter templum et altare **Palms**
i. debita ultio p effuso sanguine iustorum
Ieromimus de abel quidem iusta est ambigui-
ritas quoniam is potest que Cain fratrem occidit
iustus non solum ex domino misericordia sed ex
genese testimonio comprobatur ubi accepta
est adeo narratur minima Querimus autem
quis sit iste zacharias filius barachie
legimus quia multos zacharias et ne
libera nobis tribuetur erroris facultas
additum est Quis occidit inter templum
et altare Alij zacharias filium barachie
dicunt qui in xpi prophetis uideamus est
prius quod in eo nomen consentit Sed ubi
occisus sit inter templum et altare scriptum
non loquitur maxime in templis eius
vix ruine templi fuerunt Alij zach-
ariam quem iohannes intelligi uoluit **Origenes**
uenerunt enim ad nos quedam tra-
ditio talis quasi sit aliquis locus in
templo ubi uirginibus quidem licet ado-
rare dominum ex parte antecessorum uirile non
permittitur in eo consistit Maria autem
propter quod genuit saluatorem ingrediens
ad orandum stetit in illo uirgine loco quod
hibentibus autem eis qui nouant cum
filium genuisse zacharias dixit quoniam
digna est uirginis loco cum sit ad-
huc uirgo ergo quod manifestissime ad-
uersus legem agente occidit eum
inter templum et altare uiri generosus
illius et sit uirum uirum quod dicit
ad prius que occidit **Ieromimus** hoc tenet
quia de scripturis non habet auctorem eade
facilitate contempnit quia probat alij
ipsum uoluit esse zacharias qui occisus
sit a uonas rege quidem inter templum
et altare i. in atrio templi Sed ob-
uand quille zacharias non sit filius ba-
chie sed filius yorade sacerdotis
Sed barachias in lingua ma bndis

diat Gnaico iustas bndict Demat
 uo in pnti loco Gendrio vpperat ergo
 et ipi qui simlia p sicut cayn et ioas
 contra aplos gesserit deama gnacone
 ce referit **Crisp m om** vel alid
 alia icheime pena quid eis commato
 fuit turbabat commat et ad eis pntia
 mala cu diat Vemient her oia sup
 genacois istam **Crisp sup ayt** Sicut ei
 oia bona p in singulis gnacoibz ac
 stitudo mudi ois p merent illis
 nouissimis p donata qui recepit p
 Sic oia mala que in singulis gnacoibz
 ac stitudo amda pati meruerit ois
 mihi sup nouissimos iudeos venent
 quia xpm repulerit aut ita Sicut
 ois iusticia pcedentia stoz vno om
 stoz tantu moci no potuit pnti gre
 ditur e hamibus i xpo. Sic am pnta
 impia tantu meriti mali no potuerit
 pnti vnt sup iudeos ut corporalia
 patent quia pass p aromans et
 sic postmod ois gnacois corp appi fi
 nem seculi pntent adeo et ludibriu
 flent genacois miuso quid em poig
 pt fci p pliu cu ma et huilitate vo
 nient no sustipo sed tali mo meste
 vel ita ad ois gens uel ciuitas no
 statim cu peccauit pmit ad deus
 sed expectat p multas gnacois qndo
 aut placuit deo pde ciuitate illa aut
 gentem videt am gnacois pcedentia
 pcedo reddo illis qm que ois merent
 her sola passa Sic et gnacois iudeoz
 p pntibus suis videt pntia vnt aut
 no pntibus sed p se condemnati p.
Crisp m om Qui em multos id pec
 cantes vidit et mcorrecta p mansit
 cad rursus uel grauiora faciens ma
 iori e pene obnoxius qm iustm q
 oradas pntes **Crisp m om** Post
 pnta ad ciuitate qntit dno p mone
 p har erudire volens auditores qm
 diat qm iustm her aut duplicaco
 m pntis e et ualde diligen t p xpo
 pnt aut no saxa et edificia ciuitat
 sed hitatores vocat q pntis plangu

affectu **Crisp sup ayt** Puidens tuina
 ciuitatis illius et plagam que aromans
 supuentura erat recordabat quide san
 guinis stoz suoz qui effusus erat abitt
 et postmodu effundendus. Vnde addit
 que oradas pntes et lapidas eos q
 ad te missi sunt. arse ad te ysaias et
 serrasti eu qoremam et lapidasti. Ecce
 ielem tractu plapides exte bnta quomo
 sanabis que nullis ad te medicis venie
 pntis Et non dixit ad iudisti aut
 lapidasti. sed oradas et lapidas. v. quas
 her pntis et nalem consuetudine her
 ut oradas et lapidas stoz. Ecce em
 fecit aplos que fecit aliis pntes.
Crisp m om Dem cu vocasset eam
 et ab hamnabiles eius oraciones dixit
 set q se exorando respondet subdens
 Quoties volui congregare filios tuos
 que admod gallina congregat pullos su
 os sub alis et noluit qd. Neqz pntis
 oracionibus me atia bonuolencia au
 tisti. sed volui te michi aduige no sel
 et bis sed multoacs magnitudine aut
 amais sub similitudine galline ostendit
Augu de qoi em har em gemis ani
 mantis magnu affectu in filios ht ita
 ut corp in firmitate affecta in firmet
 et ipa et quod difficile mectis aduicibz
 mouens alio suis filios pntes con
 mliu pntis. Sic et m madi
 sapia pntis susceptos i firmata qano
 pntis illud apti. Quod in firmu e dei
 fortius e homibus pntis in firmitate
 et respit dno ne nos rapiat **Origen**
 filios aut iustm diat pntis q dntis semp
 ciuiti successores pntis filios diat
 aut Quoties volui. cu pt manifestu
 semel cu donasse mcorpe iudeos q
 em xpus pntis fuit in moise et in
 pntis et mangelis et mstrantibz
 saluti huac p singulas gnacois. Si
 quis aut no fuit congregato ab eo
 iudicabit q noluit congregari
Valang Cessent i heretica xpo pntis
 apm ex vgnie dare oimtant alit
 legis et pntis pntis dea **Augu**